

Ключові слова: глобалізація, сталий розвиток, ноосферизм, духовне виробництво, якість життя.

SPIRITUAL PRODUCTION IN THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Bronitskaya V. V., Berveno O. V.

The article examined the relationship categories sustainable development, intellectual production and the quality of life that can act criteria in relation to each other. We prove the priority role of cultural production in the sustainable development and improving the quality of life of the population.

Key words: globalization, sustainable development, noosferizm, spiritual production, the quality of life.

УДК 334. 726

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ, ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЇЇ РОЗБУДОВИ, ОСОБЛИВОСТІ

Г. М. Гузенко, кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Ю. О. Гайдученко, старший викладач
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

На підставі основних сучасних наукових підходів розкрито процес формування економічного механізму розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що забезпечує ефективність виробництва і конкурентоспроможність підприємства.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність підприємства, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності підприємства, організаційно-економічний механізм управління підприємством, розвиток підприємства, механізм розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Постановка проблеми. Зовнішньоекономічна діяльність є одним із важливих чинників стабільного розвитку національного господарства країн світу. Зовнішньоекономічна діяльність — це процес розвитку господарських зв'язків

між національними суб'єктами суспільного виробництва та їх зарубіжними партнерами як на території України, так і за її межами.

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності — суттєвий чинник підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні окремих підприємств, так і в масштабах усієї країни. Зовнішньоекономічні зв'язки відіграють важливу роль у національній економіці, забезпечують економічне зростання та створюють конкурентне ринкове середовище.

Нині в середньому кожен третій український продукт або послуга реалізуються за допомогою зовнішніх економічних зв'язків, що відіграють помітну роль у національній економіці та істотно впливають на темпи і пропорції економічного зростання, створення конкурентного ринкового середовища і на весь системний трансформаційний процес.

Важливою складовою частиною господарської діяльності підприємств, фірм, усіх учасників ринкових відносин є зовнішньоекономічна діяльність, яка пов'язана з міжнародною виробничою та науково-технічною кооперацією, експортом та імпортом товарів, послуг, виходом підприємств, організацій на зовнішній ринок.

В умовах ринкової економіки одним з актуальних питань в управлінні підприємством є формування його економічного механізму розвитку зовнішньоекономічної діяльності, що забезпечить ефективність виробництва та конкурентоспроможність підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям розвитку зовнішньоекономічної сфери в період ринкових перетворень присвячено розробки таких науковців, як О. Яворський, І. Багрова, В. Бурмістров, К. Холодов, Г. Дроздова, В. Новицький, Ю. Лисенко, П. Єгоров, А. Козаченко, Г. Остапова, Н.Шмельова, А.Спартак, А.Бузгаліна, А.Киреева, Є.Кочетова та ін. Серед досліджень вітчизняних учених економічні, інституціональні, правові аспекти цієї проблеми висвітлено у працях В. Бесєдіна, І. Бураковського, В. Волошина, А. Кредісова, В. Онищенко, А. Румянцева, В. Сіденка, С. Соколенко, А. Чухно, М. Павловського, О. Шниркова, О. Рогача, А. Філіпенка та ін. Однак на сьогодні недостатньо теоретично досліджено організаційно-економічний механізм розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства, не обґрунтовано шляхи підвищення її ефективності.

Формулювання цілей. Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування економічного механізму зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) вітчизняних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Поняття «зовнішньоекономічна діяльність підприємства» з'явилося в СРСР у 1986 р. у контексті загальної спроби реформувати адміністративно-командну систему економіки, яка на той час перебувала у стані глибокої кризи.

Сутність ЗЕД розкриває Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність». ЗЕД — діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами (п.8 ст. 1) [1].

Істотно відмінне визначення ЗЕД наведено в ч. 1 ст. 377 Господарського кодексу України: «Зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання є господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном, зазначеним у частині першій статті 139 цього Кодексу, та/або робочою силою» [2].

Існує багато авторських визначень ЗЕД, які відрізняються від наведених. За визначенням Я. Леонова, «зовнішньоекономічна діяльність являє собою таку форму господарювання, яка виходить за межі національних кордонів і пов'язана із залученням до багатоетапного циклу економічних відносин різнонаціональних їхніх суб'єктів» [3].

ЗЕД як економічна категорія висвітлює передусім відповідні (пов'язані зі здійсненням міжнародного бізнесу) функції виробничих структур (фірм, організацій, підприємств, об'єднань та ін.).

За Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» ЗЕД — це діяльність суб'єкта господарської діяльності України та іноземного суб'єкта господарської діяльності, побудована на взаєминах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами. ЗЕД являє собою сукупність міжнародних комерційних операцій, спрямованих на організацію, проведення та регулювання процесу обміну товарами, послугами, результатами творчої діяльності [1].

На думку автора багатьох підручників І. Багрової, під ЗЕД розуміють діяльність суб'єктів господарської діяльності України (частіше підприємств) та іноземних суб'єктів господарської діяльності (іноземних підприємств), яка базується на взаємовідносинах і здійснюється або на території України, або за її межами [4].

Дещо іншим є визначення поняття «зовнішньоекономічна діяльність підприємства», що міститься у Господарському кодексі України. ЗЕД суб'єктів господарювання за Кодексом є господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном та (або) робочою силою [2].

Визначення ЗЕД В. Бурмістровим та К. Холодовим звучить так. ЗЕД — це галузь діяльності, яка полягає у виробництві товарів та послуг, що призначені для реалізації у сфері міжнародного обміну завдяки проведенню експортних та імпорتنих операцій, а також у різних формах міжнародного обміну капіталом, трудовими ресурсами та об'єктами інтелектуальної власності [5].

Поняття ЗЕД підприємства у навчальному посібнику Г. Дроздової тлумачиться як сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних і оперативно-комерційних функцій підприємства, пов'язаних з його виходом на зовнішній ринок та участю в зовнішньоекономічних операціях [6].

В. Покровська розглядає ЗЕД як сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних та оперативно-комерційних функцій експортно орієнтованих підприємств з урахуванням обраної економічної стратегії, форм та методів роботи на ринку іноземного партнера [7].

Суб'єкти господарської діяльності України та іноземні суб'єкти господарської діяльності при здійсненні ЗЕД керуються такими принципами.

1. Принципом суверенітету народу України у здійсненні ЗЕД, що полягає у:

- виключному праві народу України самостійно та незалежно здійснювати ЗЕД на території України, керуючись законами, що діють на території України;

- обов'язку України неухильно виконувати всі договори і зобов'язання України в галузі міжнародних економічних відносин.

2. Принципом свободи зовнішньоекономічного підприємництва, що полягає у:

- праві суб'єктів ЗЕД добровільно вступати у зовнішньоекономічні зв'язки;

- праві суб'єктів ЗЕД здійснювати її в будь-яких формах, які прямо не заборонені чинними законами України;

- обов'язку додержуватися при здійсненні ЗЕД порядку, встановленого законами України;

- виключному праві власності суб'єктів ЗЕД на всі отримані ними результати ЗЕД.

3. Принципом юридичної рівності і недискримінації, що полягає у:

- рівності перед законом усіх суб'єктів ЗЕД, незалежно від форм власності, у тому числі держави, при здійсненні ЗЕД;

- забороні будь-яких, крім передбачених Законом «Про зовнішньоекономічну діяльність», дій держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація об'єктів ЗЕД, а також іноземних об'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками;

- неприпустимості обмежувальної діяльності з боку будь-яких її суб'єктів, крім випадків, передбачених законом.

4. Принципом верховенства закону, що полягає у:

- регулюванні ЗЕД тільки законами України;

- забороні застосування підзаконних актів та актів управління місцевих органів влади, якими для суб'єктів ЗЕД створюються умови, менш сприятливі, ніж ті, що встановлені законами України.

5. Принципом захисту інтересів суб'єктів ЗЕД, який полягає у тому, що Україна як держава:

- забезпечує рівний захист інтересів усіх суб'єктів ЗЕД та іноземних суб'єктів господарської діяльності на її території згідно із законами України;
- здійснює рівний захист всіх суб'єктів ЗЕД України за межами України згідно з нормами міжнародного права;
- здійснює захист державних інтересів України як на її території, так і за її межами лише відповідно до законів України, умов підписаних нею міжнародних договорів та норм міжнародного права.

6. Принципом еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів [1; 2].

Суб'єктами ЗЕД в Україні є:

- фізичні особи — громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають громадянську правоздатність і дієздатність згідно із законами України і постійно проживають на території України;
- юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні дома, посередницькі та консультаційні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та ін.), у тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;
- об'єднання фізичних, юридичних, фізичних та юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно із законами України, але які мають постійне місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність;
- структурні одиниці суб'єктів господарської діяльності, іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно із законами України (філії, відділення тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України;
- спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України;
- інші суб'єкти господарської діяльності, передбачені законами України [8].

До видів ЗЕД, яку здійснюють в Україні суб'єкти цієї діяльності, належать:

- експорт та імпорт товарів, капіталів і робочої сили;
- надання суб'єктами ЗЕД України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності, у тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних,

страхових, консультаційних, маркетингових, експортних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, аудиторських, юридичних, туристських та ін., що прямо і виключно не заборонені законами України; надання зазначених послуг іноземними суб'єктами господарської діяльності суб'єктам ЗЕД України;

- наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності; навчання та підготовка фахівців на комерційній основі;

- міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами у випадках, передбачених законами України;

- кредитні та розрахункові операції між суб'єктами ЗЕД та іноземними суб'єктами господарської діяльності; створення суб'єктами ЗЕД банківських, кредитних та страхових установ за межами України; створення іноземними суб'єктами господарської діяльності зазначених установ на території України у випадках, передбачених законами України;

- спільна підприємницька діяльність між суб'єктами ЗЕД та іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами;

- підприємницька діяльність на території України, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, ноу-хау, торговельних марок та інших нематеріальних об'єктів власності з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності; аналогічна діяльність суб'єктів ЗЕД за межами України;

- організація та здійснення діяльності у галузі проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подібних заходів, що здійснюються на комерційній основі, за участю суб'єктів ЗЕД; організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібної торгівлі на території України за іноземну валюту у передбачених законами України випадках;

- товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами ЗЕД та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- орендні, у тому числі лізингові, операції між суб'єктами ЗЕД та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- операції з придбання, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах, валютних біржах та на міжбанківському валютному ринку;

- роботи на контрактній основі фізичних осіб України з іноземними суб'єктами господарської діяльності як на території України, так і за її межами; роботи іноземних фізичних осіб на контрактній оплатній основі з суб'єктами ЗЕД як на території України, так і за її межами;

– інші види ЗЕД, не заборонені прямо і у виключній формі законами України [9; 10].

Сучасна система ЗЕД має свої особливості. Її характеризують такі риси:

– посилення взаємозв'язку між кон'юнктурою на світових ринках товарів та послуг і внутрішніх ринках окремих держав. Широкий розвиток набувають такі форми та елементи в системі ЗЕД, як інформаційний обмін, послуги зв'язку, транспортне обслуговування, консалтинг, франчайзинг, ноу-хау, лізинг, страхування тощо;

– новий міжнародний поділ праці, який склався останніми роками, характеризується відносним зниженням частки сировини та матеріалів у світовій торгівлі. Швидшими темпами розвиваються наукоємні, високотехнологічні галузі: хімія, приладобудування, електроніка, авіакосмічна промисловість. На цих напрямках будують свої експортні стратегії США, країни ЄС, Японія;

– розвиток інтеграційних процесів. Поступово ліквідуються економічні кордони між країнами і створюється єдиний регіональний економічний простір, який підпорядковується загальному регулюванню;

– вивезення капіталу. Це створює фундамент для утворення ТНК, котрі, як правило, можуть бути національними за капіталом та інтернаціональними за сферою діяльності;

– переміщення робочої сили із країни в країну, що є наслідком відмінностей у людських, сировинних та фінансових ресурсах. Щорічно в пошуках роботи у світі переміщується до 25 млн людей;

– зростання обсягів зовнішньої торгівлі, що сприяє зниженню витрат виробництва;

– активна та цілеспрямована роль держави щодо втягнення країни у систему глобальної світової економіки. Метою державного регулювання є створення сприятливих правових, економічних та політичних умов, які забезпечують ефективну з точки зору інтересів країни та окремого підприємця ЗЕД на всіх рівнях;

– жорстке міжнародне регулювання ЗЕД. Кожна двостороння міжнародна економічна угода стає багатосторонньою, оскільки має відповідати положенням СОТ, виконувати вимоги близько 40 міжнародних організацій у цій галузі [11; 12].

Таким чином, ЗЕД є важливим чинником міжнародних економічних відносин, що сприяє посиленню міжнародної конкурентоспроможності підприємств в їх боротьбі на світових ринках.

ЗЕД підприємства — це частина його загальної діяльності, котра визначається як сукупність виробничо-господарських, організаційно-економічних та оперативно-комерційних функцій підприємства відповідно до зовнішньоекономічних зв'язків держави, пов'язаних із виходом підприємства на зовніш-

ній ринок та участю у зовнішньоекономічних операціях, напрямки, форми та методи якої узагальнюються відповідно до процесу виробництва згідно із цілями та завданнями підприємства щодо його функціонування та розвитку.

Вихід підприємства на зовнішні ринки, або розгортання чи розвиток будь-якого іншого виду ЗЕД, передбачає перш за все розроблення відповідної стратегії. Існують різні аспекти теорії і практики розроблення стратегії ЗЕД та міжнародного маркетингу. Вони є невід'ємною складовою механізму розвитку ЗЕД підприємства [13].

Науковці не мають єдиної точки зору на визначення сутності організаційно-економічного механізму. Так, згідно з Ю. Лисенком та П. Єгоровим «організаційно-економічний механізм — це система формування цілей і стимулів, які дозволяють перетворити у процесі трудової діяльності рух (динаміку) матеріальних і духовних потреб членів суспільства на рух засобів виробництва і його кінцевих результатів, спрямованих на задоволення платоспроможного попиту споживачів» [13]. Такого тлумачення організаційно-економічного механізму дотримується й А. Козаченко. Як позитивний бік такого визначення організаційно-економічного механізму слід розцінювати те, що в даному випадку він розглядається як система, тобто сукупність елементів, які перебувають у відносинах і зв'язках один із одним, а також утворюють певну цілісність та єдність.

Заслуговує на увагу визначення організаційно-економічного механізму управління, запропоноване Г. Астаповою, котра розглядає його як систему елементів організаційного та економічного впливу на управлінський процес. У цьому разі системний підхід до формулювання визначення механізму розкривається і конкретизується за допомогою організаційної та економічної складових.

В інтерпретації О. Єрмоєнко-Григоренко «організаційно-економічний механізм управління підприємством являє собою систему технологічного, економічного, організаційного і соціального блоків, які включають в себе їх елементи». І. Булеєв розглядає організаційно-економічний механізм управління як сукупність форм, методів та інструментів управління [14].

Отже, можемо дати таке визначення: організаційно-економічний механізм — це сукупність усіх можливих практичних заходів, засобів та важелів організаційного і економічного характеру, відповідних структур та регуляторів, методів управління, управлінських рішень, за допомогою яких підприємство досягає своїх цілей найбільш ефективним засобом.

Організаційно-економічний механізм розвитку ЗЕД розглядається перш за все як система взаємопов'язаних елементів, важелів та механізмів зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів господарювання, що покликана ефективно регулювати ЗЕД з урахуванням впливів зовнішнього середовища.

Механізм має бути гнучким, легко адаптованим та характеризуватися оперативним реагуванням на всі зміни зовнішнього середовища відповідними змінами внутрішнього середовища. Реагування має спиратися передусім на ресурси та цілі ЗЕД, а також на кон'юнктуру внутрішнього і зовнішнього ринків. Крім того, враховуються економічна і організаційна складові, на основі системного аналізу яких і базуються планування та регулювання ЗЕД підприємства.

Термін «розвиток» є одним із ключових у концепції розвитку діяльності підприємства. Під розвитком підприємства ми розуміємо систематичний процес його вдосконалення і як результат — позитивні зміни, що виражаються в підвищенні конкурентоспроможності, поліпшенні позиції на ринку та збільшенні ринкової капіталізації. Розвиток означає процес якісних змін усієї системи підприємства, що веде від одного стану до іншого, більш стійкого. Такий підхід сприяє просуванню до логічного вибудовування концепції розвитку [15].

Організаційно-економічний механізм розвитку ЗЕД повинен створюватися на науковій основі, що припускає облік закономірностей і загальних принципів управління, а також використання методів їх проектування. Одним із невід'ємних інструментів механізму є розроблення і реалізація програми розвитку ЗЕД підприємств [16].

Організаційно-економічний механізм розвитку підприємства — це сукупність організаційних і економічних важелів (кожному з яких притаманні власні форми управлінського впливу), які справляють вплив на економічні та організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому.

Механізм розвитку містить такі компоненти: принципи і завдання методи, форми та інструменти управління, організаційну структуру управління підприємством та його персонал, інформацію та засоби її оброблення.

Важливою складовою організаційно-економічного механізму є його функція з'єднувальної ланки між зовнішнім та внутрішнім середовищами підприємства, здатною підтримати цю взаємодію та забезпечити його стійку роботу. У структурі організаційно-економічного механізму слід виділяти три системи: систему забезпечення, функціональну систему, цільову систему (рис. 1).

Система забезпечення організаційно-економічного механізму складається із підсистем правового, ресурсного, нормативно-методичного, наукового, технічного, інформаційного забезпечення управління підприємством.

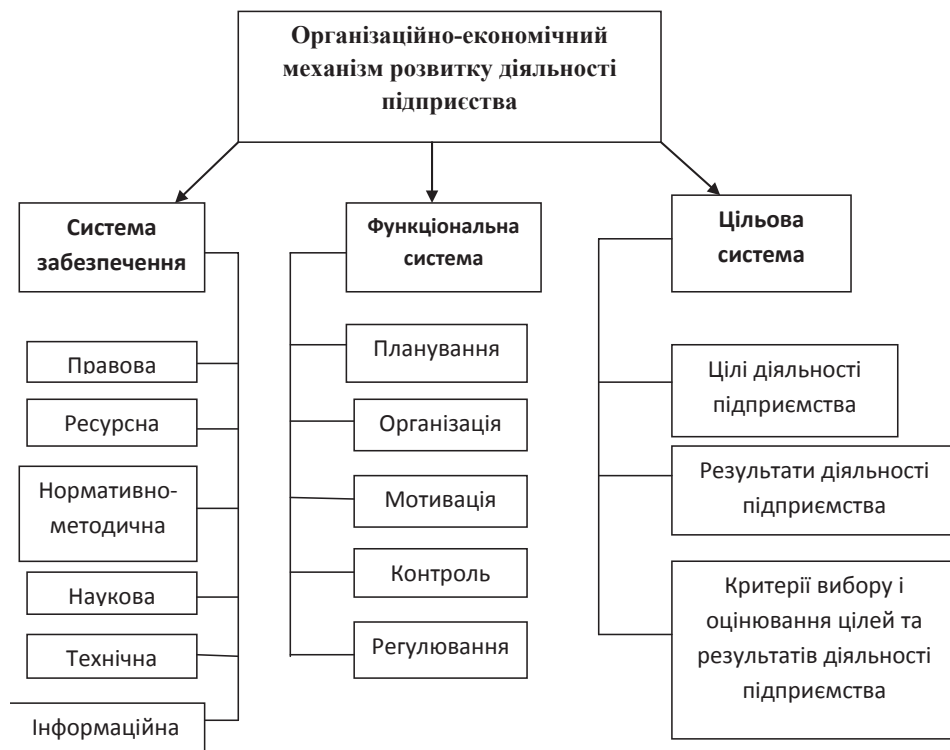

Рис. 1. Структура організаційно-економічного механізму розвитку діяльності підприємства

Організаційно-економічний механізм управління підприємством включає такі основні функціональні підсистеми: планування, організації, мотивації, контролю та регулювання.

Цільова система організаційно-економічного механізму містить цілі і основні результати діяльності підприємства, а також критерії вибору і оцінювання досягнення певних цілей та результатів діяльності підприємства.

Зміст кожної системи та кількість підсистем у кожній із систем організаційно-економічного механізму управління підприємством залежать від типу підприємства, сфери і масштабів діяльності, ступеня впливу зовнішнього середовища і результатів діяльності підприємства та інших чинників [14].

Основу організаційно-економічного механізму розвитку становить багатоелементна управлінська модель, орієнтована на підвищення ефективності реалізації ЗЕД з урахуванням інтересів усіх суб'єктів, що беруть участь у цьому процесі, на макро-, мезо- і мікрорівнях.

Організаційно-економічний механізм підприємства має функціонувати в тісній взаємодії з ринковими і регулювальними механізмами.

Концептуальну схему формування і функціонування організаційно-економічного механізму розвитку ЗЕД підприємства (ОЕМРЗЕД) наведено на рис. 2.

При побудові ОЕМРЗЕД вимагає системного підходу і, відповідно, його розгляду як комплексного з точки зору внутрішнього змісту і зовнішнього середовища його функціонування [14].

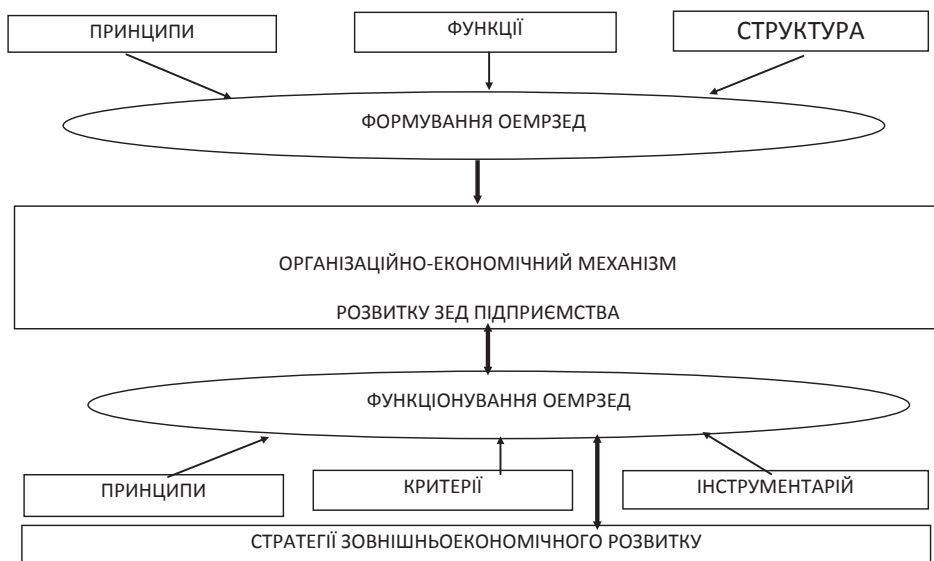

Рис. 2. Схема формування і функціонування ОЕМРЗЕД підприємства

Висновки. Як організаційно-економічний механізм слід розглядати комплексну систему, що складається із системи забезпечення, функціональної та цільової системи, які містять певну сукупність організаційних і економічних важелів, котрі впливають на економічні і організаційні параметри системи розвитку підприємства з метою забезпечення ефективності ЗЕД і отримання конкурентних переваг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України // Відом. Верхов. Ради України. — 1991. — № 29. — Ст. 377.
2. Господарський кодекс України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Леонов Я. В. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств водопостачання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Я. В. Леонов ; Харк. нац. акад. міського госп-ва. — Х., 2008. — 22 с.

4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: підручник для вузів / І. В. Багрова, Н. І. Редіна, В. О. Власюк, О. О. Гетьман ; за ред. І. В. Багрової. — К., Центр навч. літ., 2004. — 580 с.
5. Конспект лекцій «Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання»: підруч. — Тернопіль: Екон. думка, 2011. — 365 с.
6. Леонов Я. В. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку підприємств водопостачання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Я. В. Леонов ; Харк. нац. акад. міського госп-ва. — Х., 2008. — 22 с.
7. Болюх М. А. Економічний аналіз : навч. посіб. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; за ред. М. Г. Чумаченка. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К.: КНЕУ, 2003. — 556 с.
8. Внешнеэкономическая деятельность предприятия: учебник для вузов / под ред. Л. Е. Стровского. — М.: ЮНИТИ, 1999. — 584 с.
9. Внешнеэкономическая деятельность предприятия: учебник для вузов / под ред. Р. И. Хасбулатова, В. М. Попова. — М.: Междунар. отношения, 2001. — 544 с.
10. Грачев Ю. Н. Внешнеэкономическая деятельность. Организация и техника внешнеторговых операций / Ю. Н. Грачев. — М.: ЗАО «Бизнес-школа. Интел-синтез», 2000. — 592 с.
11. Дідківський М. І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб. / М. І. Дідківський. — К.: Знання, 2006. — 463 с.
12. Жданов С. А. Механизмы экономического управления предприятием : учеб. пособие / С. А. Жданов. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. — 319 с.
13. Рум'янцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність: підруч. / А. П. Рум'янцев, Н. С. Рум'янцев. — К. : Центр навч. літ., 2004. — 218 с.
14. Кендюхов О. В. Сутність і зміст організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом підприємства / О. В. Кендюхов // Економіка України. — 2005. — № 2. — С. 33–41.
15. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності: навч. посібник / О. П. Гребельник, О. О. Романовський. — К.: Деміур, 2003. — 296 с.
16. Кульман А. А. Экономические механизмы / А. А. Кульман : пер. с фр. ; под общ. ред. Н. И. Хрустальной. — М. : Прогресс; Универс, 2009. — 192 с.

ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: СУЩНОСТЬ, ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ЕЕ РАЗВИТИЯ, ОСОБЕННОСТИ

Гузенко А. Н., Гайдученко Ю. А.

На основании главных современных подходов раскрыт процесс формирования экономического механизма развития внешнеэкономической деятельности предприятия, который обеспечивает эффективность производства и конкурентоспособность предприятия.

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность предприятия, субъекты внешнеэкономической деятельности, организационно-экономический механизм управления предприятием, развитие предприятия, механизм развития внешнеэкономической деятельности предприятия.

FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY OF THE ENTERPRISE: THE ESSENCE OF ITS DEVELOPMENT, ECONOMIC MECHANISM, ESPECIALLY

Gyzenko G. M., Gaiduchenko Y. O.

At the base of the main modern approaches reveal the process of economic development of foreign economic activity of enterprise mechanism, which provides production efficiency and competitiveness of businesses.

Key words: foreign economic activity of enterprises, the subjects of foreign economic activity, the organizational-economic mechanism of enterprise management, enterprise development, mechanism of the development of foreign economic activity of the enterprise.